

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ФАКТОРИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ У БАНКУ

© 2015 ГНЕДКОВ А. В.

УДК 657.9

Гнедков А. В. Особливості обліку факторингових операцій у банку

У статті проаналізовано теоретичні та практичні аспекти обліку операцій з факторингу. Узагальнено теоретичні дослідження та розроблено науково обґрунтовані рекомендації щодо здійснення бухгалтерського обліку факторингових операцій у банках. Визначено чотири групи факторингових послуг: класичні факторингові послуги; факторингові послуги без попереднього фінансування; послуги міжнародного факторингу; додаткові факторингові продукти. Визначено основні переваги використання факторингу для підприємств: одержання додаткового прибутку, економія на невикористаних витратах, економія в закупівлі товарів, захист від втрат при несвоєчасній оплаті дебіторами, можливість управління дебіторською заборгованістю. Крім того, визначено переваги надання факторингових послуг для банків. Запропоновано власне бачення обліку факторингових операцій.

Ключові слова: факторинг, кредитування, бухгалтерський облік, банк, дебіторська заборгованість, підприємство.

Бібл.: 15.

Гнедков Артур Вікторович – кандидат економічних наук, в. о. декана факультету економіки і фінансів, Донбаський державний технічний університет (пр. Леніна, 84, Лисичанськ, Україна)

E-mail: artur.gnedkov@gmail.com

УДК 657.9

UDC 657.9

Гнедков А. В. Особенности учета факторинговых операций в банке

В статье проанализированы теоретические и практические аспекты учета операций по факторингу. Обобщены теоретические исследования и разработаны научно обоснованные рекомендации по ведению бухгалтерского учета факторинговых операций в банках. Определены четыре группы факторинговых услуг: классические факторинговые услуги; факторинговые услуги без предварительного финансирования; услуги международного факторинга; дополнительные факторинговые продукты. Определены основные преимущества использования факторинга для предприятий: получение дополнительной прибыли, экономия на неоправданных затратах, экономия при закупке товаров, защита от потерь при несвоевременной оплате дебиторами, возможность управления дебиторской задолженностью. Кроме того, определены преимущества предоставления факторинговых услуг для банков. Предложено собственное видение учета факторинговых операций.

Ключевые слова: факторинг, кредитование, бухгалтерский учет, банк, дебиторская задолженность, предприятие.

Библ.: 15.

Гнедков Артур Викторович – кандидат экономических наук, в. о. декана факультета экономики и финансов, Донбасский государственный технический университет (пр. Ленина, 84, Лисичанск, Украина)

E-mail: artur.gnedkov@gmail.com

Hnedkov A. V. The Accounting Features of Factoring Operations in the Bank

The article analyzes the theoretical and practical aspects of accounting for factoring operations. Results of theoretical studies have been summarized, scientifically substantiated recommendations on accounting for the factoring transactions in banks have been developed. Four groups of factoring services have been identified: classic factoring services; factoring services without prior funding; international factoring services; additional factoring products. The main benefits of using factoring for enterprises have been identified: gaining additional profits, saving on unnecessary costs, saving in the procurement of goods, protection from losses upon untimely paying by debtors, possibility of management of accounts receivable. In addition, advantages of providing factoring services for banks have been identified. An own vision of the accounting for factoring operations has been offered.

Key words: factoring, crediting, accounting, bank, accounts receivable, enterprise.

Bibl.: 15.

Hnedkov Artur V. – Candidate of Sciences (Economics), Acting Dean of the Faculty of Economics and Finance, Donbas State Technical University (pr. Lenina, 84, Lysychansk, Ukraine)

E-mail: artur.gnedkov@gmail.com

У Законі України «Про банки та банківську діяльність» [1, ст. 49] факторинг визначається як банківська операція, що передбачає придбання банком права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги і взяття на себе ризику виконання таких вимог і приймання платежів. Одночасно кредитна операція [1, ст. 47] передбачає надання клієнтам коштів у тимчасове користування або прийняття зобов'язань про надання коштів за певних умов, а також надання гарантій, поручительств, авалів, проведення факторингових операцій тощо. Враховуючи, що офіційно затвердженої методології обліку факторингових операцій на сьогодні немає, автор пропонує власне бачення такого обліку.

Теоретичні та практичні аспекти обліку операцій з факторингу були висвітлені в статтях і працях Кузнецова М. В. [2], Б. З. Гвоздева [3, с. 5], Н. А. Новосолової [4, с. 385], Москаленка А. [5], Кролівецької Л. В. [6], Федосової О. [7], Сенища П. М., Ричаківської В. І. [8], І. О.

Школьника [9] та інших. Достатньо уваги питанню висвітлення основ і понять факторингу та договорів факторингу присвячено навіть у Цивільному [10, ст. 1077] та Господарському [11, ст. 350] кодексах України.

В основу теоретичної бази дослідження правової основи факторингу і проблем ефективності його здійснення та управління ризиками їх проведення закладено роботи таких дослідників, як Адамова К. Р., Завідов Б. Д., Гусев О. Б., Русакова М. В., Орехов С. А. та інших.

Вивчаючи тему про роль факторингу в економіці, закордонні економісти найбільшу увагу приділяють визначенню сутності та правової природи факторингу та його класифікації, але недостатньо висвітлюють питання актуальності виконання факторингових послуг і механізму їх здійснення і обліку в практичному сьогоденні.

Таким чином, недостатність вивчення й актуальність подальшого аналізу питання здійснення факторингу визначили мету і завдання даного дослідження.

У статті автор намагатиметься:

- ✦ розкрити сутність факторингу як економічної категорії;
- ✦ дослідити місце і роль факторингових операцій у системі кредитних відносин;
- ✦ виявити тенденції розвитку факторингу в Україні;
- ✦ визначити найпростіший механізм обліку факторингових операцій для фактора.

Мета статті – систематизація теоретичних і методичних аспектів суті факторингових операцій з метою уточнення їх поняття і класифікації задля правильного обліку видів факторингу та критична оцінка практики бухгалтерського обліку факторингових операцій з позицій удосконалення облікового процесу в умовах діючого законодавства. Також автор прагне у статті зробити узагальнення теоретичних досліджень і розробити науково обґрунтовані рекомендації щодо здійснення бухгалтерського обліку факторингових операцій в банках.

У розробці кредитної політики більшості українських банків проведення факторингових операцій взагалі не розглядається як кредитна операція, що автор вважає достатньо серйозною помилкою, особливо в теперішній час, коли більшість банків згорнуло кредитні програми по наданню традиційних форм кредитів. Як було сказано вище, методологія обліку таких операцій відсутня, тому дослідження буде зведене до пошуку шляхів обліку факторингових операцій при різних видах факторингу і на різних етапах їх проведення.

Існує декілька визначень поняття «факторинг». У англійському походженні це – «посередник, агент». А. М. Мороз дає визначення факторингу як «операції, яка поєднує в собі низку посередницько-комісійних послуг з кредитуванням оборотного капіталу суб'єкта господарювання. Основою факторингу є перевідступлення першим кредитором прав вимоги боргу третьої особи другому кредитору з попередньою або наступною компенсацією вартості такого боргу першому кредитору. Фактично банк (факторингова компанія) купує рахунки-фактури постачальника за відвантажену продукцію, виконані роботи чи надані послуги [12]».

Специфіка факторингових операцій обумовлена притаманними їм рисами кредитних і одночасно фінансових відносин. Факторинг проявляється як комплексна послуга, що включає фінансування боргових вимог, страхування кредитних ризиків і ризиків ліквідності при комерційному кредитуванні, облік і управління дебіторською заборгованістю, бухгалтерський та консалтинговий супровід.

Можна виділити чотири групи факторингових послуг:

- 1) класичні факторингові послуги;
- 2) факторингові послуги без попереднього фінансування;
- 3) послуги міжнародного факторингу;
- 4) додаткові факторингові продукти (супровід факторингової операції фактором).

Якщо класифікувати факторинг саме за такими групами, то в найзагальніших рисах кожен групу можна охарактеризувати таким чином.

1. Класичні факторингові послуги. У теперішній час існує досить багато спроб визначення терміна «класичний факторинг». Ці спроби коливаються від купівлі безнадійних боргів до дострокового врахування векселів, але автор вважає більш вірним визначення «класичного факторингу», надане у Конвенції УНІДРУА, що проходила в Канаді (м. Оттава) 28 травня 1988 р. і яке вступило в силу в 1995 р. за міжнародними факторинговими операціями:

- ✦ постачальник має і повинен уступити Фактору (фінансовому агенту) права вимоги, що впливає з контрактів з продажу товарів, що укладені між постачальником і його замовниками (дебіторами), за виключенням тих, що відносяться до товарів, що закуплені в основному для їх власного, сімейного або домашнього користування;
- ✦ фактор повинен прийняти на себе не менше двох таких обов'язків:
 - а) фінансування постачальника;
 - б) ведення обліку за правами вимоги;
 - в) інкасація дебіторської заборгованості;
 - г) захист від неплатоспроможності дебіторів [13].

Таким чином, враховуючи перелік послуг, що надаються Фактором Постачальнику, слід казати не про факторинг, а про комплекс послуг, що називаються факторинговими послугами.

2. Факторингові послуги без попереднього фінансування. Факторинг з попередньою оплатою передбачає негайну оплату розрахункових документів постачальника, як тільки їх буде надано фактору, фактично фактор здійснює кредитування постачальника в той час, як факторинг без попередньої оплати передбачає зобов'язання оплатити передані постачальником розрахункові документи на зафіксовану в договорі дату, як правило, в день оплати документів боржниками.

3. Послуги міжнародного факторингу. У той час, коли внутрішній факторинг передбачає, що постачальник, покупець і фактор перебувають під юрисдикцією однієї країни, при зовнішньому факторингу суб'єкти факторингової угоди перебувають під юрисдикцією різних країн.

У міжнародній торгівлі використовується чотири моделі факторингу:

- ✦ двофакторний;
- ✦ прямий імпортерський;
- ✦ прямий експортерський;
- ✦ back-to-back.

Двофакторна модель дозволяє розділити функції і ризики між імпортер-фактором, що знаходиться в країні імпортера, та експортер-фактором, що знаходиться в країні експортера.

Прямий імпортерський факторинг має на меті забезпечення платежів. Він має сенс тільки в тому випадку, коли експорт виконується в одну країну. Якщо експортер має контрагентів у багатьох країнах, то укладання факторингової угоди з факторинговою компанією своєї країни буде більш вигідним, ніж укладання кількості прямих угод з факторинговими компаніями інших держав.

Прямий експортерський факторинг не передбачає підключення факторингової фірми в країні імпортера. При

цьому факторингова компанія стикається зі значними труднощами при оцінці кредитоспроможності закордонних клієнтів та інкасуванні вимог.

Back-to-back (бек-ту-бек) передбачає фінансування вимог концернів. Реалізація такої угоди схожа на комбінацію двофакторної схеми та звичайного внутрішнього факторингу.

Міжнародний факторинг дозволяє імпортеру на постійній основі отримувати товар з відстроченням платежу (до 90 днів). Зобов'язання сплати покладається на імпортера після приймання товару за якістю і кількістю. Факторинг відкриває унікальні можливості для підприємств, що імпортують товари в Україну, що взагалі є звичайним товарним кредитом.

4. Додаткові факторингові послуги включають:

- ✦ страхування постачальника від кредитного ризику;
- ✦ інформування клієнтів факторингових компаній (банків) про платоспроможність потенціальних партнерів і встановлення кредитного ліміту на випадок поставки товару такому контрагенту;
- ✦ надання гарантій по платежах в інших країнах;
- ✦ консалтингові послуги;
- ✦ спільні з клієнтами проекти, PR-акції, проведення семінарів, конференцій, публікації статей та інші.

Основними учасниками факторингової операції є Клієнт, Фактор і Дебітор (дебітори). Основним учасником є Фактор (посередник), тобто комерційний банк або факторингова компанія, який в процесі факторингової угоди взаємодіє не тільки з клієнтом (постачальником товарів), а і з його дебіторами (покупцями). Дебіторів зазвичай декілька, часто їх кількість може досягати декількох десятків.

Для розуміння сутності факторингових операцій їх додатково можна класифікувати за багатьма ознаками:

- ✦ за секторами ринку (внутрішній, зовнішній);
- ✦ залежно від повідомлення дебіторів клієнта про перевідступлення ним прав вимоги боргу (конвенційний / відкритий / та конфіденційний / закритий/);
- ✦ залежно від характеру взаємовідносин між фактором і постачальником (з правом регресу та без права регресу). У першому випадку постачальник несе ризики за борговими вимогами, а у другому фактор бере на себе ризик щодо одержання грошових коштів від покупців;
- ✦ за набором послуг, що включає факторинг (з повним і частковим набором послуг).
- ✦ залежно від перевідступлення боргових вимог (з перевідступленням усіх боргів або їх частки);
- ✦ залежності від порядку оплати боргових вимог (попередньо оплачений і без попередньої оплати).

Слід відзначити, що факторинг, який є дуже популярним на Заході, робить на українському ринку кредитних послуг тільки перші нерішучі кроки. Факторингова послуга стоїть у точці перетину інтересів фінансового і реального секторів економіки. З одного боку, для підприємств – це один з найприйнятніших видів кредиту-

вання, з іншого, – для банків – один з найризикованіших видів банківських операцій, які самі банки називають «нетрадиційними». З одного боку, для підприємств – це життєво необхідне джерело поповнення обігових коштів, з другого – невміння і небажання менеджерів банків виконувати та обліковувати ці операції.

Стримуючим фактором розвитку факторингу, форфейтингу, лізингових і гарантійних операцій в Україні є недостатньо стійкий фінансовий стан самої кредитно-фінансової системи. Йдеться саме про кредитно-фінансову систему, бо виконання факторингових операцій не є прерогативою банків. Автор вважає, що цю нішу повинні заповнювати саме небанківські кредитно-фінансові заклади, тобто факторингові компанії, яких на сьогодні в Україні налічується одиниці. Зрозуміло, що виконання факторингових операцій пов'язане з підвищеним ризиком. Фактор повинен робити оцінку кредитних ризиків на підґрунті висновків про економічну ситуацію в країні в цілому (на макрорівні) і кредитоспроможності позичальника. Складність аналізу ризику при плануванні виконання факторингової операції вимагає глибокого вивчення менеджерами факторингових компаній природи факторингу та механізму його функціонування.

Саме визначення рівня ризику факторингової операції лягає в основу розрахунку плати за послугу, яка також залежить від виду факторингу, кредитоспроможності постачальника, розміру процентної ставки за кредит, а також від строку перебування ресурсів фактора в розрахунках з покупцем.

Але, незважаючи на достатньо високий рівень плати за факторинг, факторингові операції вигідні як постачальнику, так і фактору, бо використання факторингу постачальником дає йому змогу, зокрема:

- ✦ прискорити одержання грошових коштів за відвантаженими товарами (роботи, послуги);
- ✦ зменшити ризик появи сумнівних боргів;
- ✦ поліпшити процес інкасування боргів;
- ✦ оперативно одержати від фактора кредит;
- ✦ зменшити витрати, пов'язані з обліком та інкасацією боргів.

Недоліком факторингу для постачальника є вища вартість цієї операції порівняно зі звичайним кредитом.

Використання факторингу фактором:

- ✦ дає змогу фактору поліпшити обслуговування клієнтів та залучити нових;
- ✦ збільшити і диверсифікувати джерела доходів.

Недоліком факторингу для фактора є високий ризик цієї операції.

Оскільки факторинг є особливою формою кредиту, його надання, як і надання кредиту, оформлюється шляхом укладання договору тільки в письмовій формі, який визначає зобов'язання і відповідальність сторін. Після укладання договору про факторинг банком за позабалансовими рахунками обліковується сума, яку він зобов'язується сплатити своєму клієнту в оплату наданих ним відповідних документів, передбачених договором про факторинг [14, с. 643]:

Дебет – Наданні зобов'язання з кредитування.

Кредит – Контррахунок позабалансу – на загальну суму факторингової угоди.

Після отримання платіжних документів клієнта банк обліковує їх на позабалансовому рахунку:

Дебет – № 9800 «Розрахункові документи за факторинговими операціями».

Кредит – Контррахунок позабалансу – за номінальною вартістю платіжних документів.

При купівлі у клієнта права на стягнення його дебіторської заборгованості банк здійснює проводки:

Дебет – № 2030 «Розрахунки суб'єктів господарської діяльності за факторинговими операціями».

Кредит – Поточний рахунок клієнта, Коррахунок – на суму, що сплачена клієнту в оплату платіжних документів.

Водночас, сплачена клієнту сума відображається відповідним записом за позабалансовими рахунками як зменшення зобов'язань банку перед клієнтом:

Дебет – Контррахунок позабалансу.

Кредит – Зобов'язання з кредитування, надані – на суму, що сплачена клієнту.

Якщо умовами договору про факторинг передбачено, що після отримання суми боргу від дебітора клієнта банк: а) за рахунок цієї суми погашає наданий клієнту кредит; б) утримує свій дохід із залишку отриманої суми і решту повертає клієнту, тоді здійснюються проводки:

Дебет – Коррахунок, поточний рахунок боржника – на суму, оплачену боржником.

Кредит – № 2030 «Рахунки суб'єктів господарської діяльності за факторинговими операціями» – на суму, авансовану клієнту за відповідним платіжним документом.

Кредит – Поточний рахунок клієнта, Коррахунок – на суму залишку дебіторської заборгованості банку за відповідним прийнятим платіжним документом за виходом доходів банку.

Кредит – № 2038 «Нараховані доходи за факторинговими операціями із суб'єктами господарської діяльності» – на суму раніше нарахованих доходів за цією операцією.

Кредит – Доходи (рахунки № 6023, 6110, 6111) – на суму доходів за цією операцією, що не були нараховані.

Одночасно банк повинен здійснити часткове або повне списання з позабалансових рахунків документів за факторинговими операціями, що були оплачені боржником:

Дебет – Контррахунок позабалансу.

Кредит – № 9800 «Розрахункові документи за факторинговими операціями» – на суму, що сплачена за цими платіжними документами боржником.

Якщо за умовами договору дебітор виплачує борг безпосередньо клієнту, тоді клієнт після отримання платежу має здійснити розрахунок з банком:

Дебет – Поточний рахунок клієнта.

Кредит – № 2030, 2038, 6023, 6110, 6111 – на суму заборгованості клієнта за цією факторинговою операцією та доходами банку.

Особливістю факторингової операції є те, що кредит надається одній особі, а фактичним платником за нею є інша особа, тому слід передбачити відповідний

контроль за якістю такого кредиту. Обов'язково, на думку автора, необхідно враховувати фінансовий стан платника, що може не бути клієнтом банку (хоча це майже нереально в теперішньому періоді кризи неповернення кредитів), особливо за відсутністю права регресу.

У разі прострочення оплати боргу за факторинговою операцією або визнання заборгованості сумнівною її облік, а також облік резервів під неї, здійснюється аналогічно до обліку інших кредитів.

Якщо договором про факторинг передбачено право регресу банку до клієнта за непогашеною заборгованістю, після пред'явлення регресних вимог банк здійснює облік відповідної заборгованості за кредитними рахунками або рахунком № 2093 «Сумнівна заборгованість за рахунками суб'єктів господарської діяльності за факторинговими операціями» залежно від фінансового стану одного з боржників: свого клієнта або його дебітора. Якщо із пред'явленням регресних вимог банк втрачає право вимоги до первинного платника за операцією, то облік заборгованості ведеться лише у відношенні до клієнта, з яким була укладена угода про факторинг. При цьому банк повертає клієнту непогашені платіжні документи за цією операцією:

Дебет – Контррахунок позабалансу.

Кредит – № 9800 «Розрахункові документи за факторинговими операціями» – на номінальну суму платіжних документів, за якими пред'явлені регресні вимоги.

Процентні та комісійні доходи, прирівняні до процентних, відображаються за рахунком № 6023 «Процентні доходи за рахунками суб'єктів господарської діяльності за факторинговими операціями». Комісійні доходи від факторингу банк розподіляє між рахунками № 6110 «Комісійні доходи від операцій з розрахунково-касового обслуговування клієнтів» та № 6111 «Комісійні доходи від кредитного обслуговування клієнтів» відповідно до суті отриманих доходів [15].

ВИСНОВКИ

В економічній літературі існують різні думки про зміст факторингової послуги та віднесення її до того чи іншого сегмента кредитно-фінансового механізму. Ці визначення знаходяться в межах визначень від купівлі безнадійних боргів до довгострокового врахування векселів. Багато авторів вважають факторинг різновидом торговельно-комісійної операції, що узгоджується з кредитуванням обігового капіталу клієнта, дехто операції відносить до активно-комісійних-консалтингових, інші – до різновиду кредиту.

Розглянувши проблему відсутності офіційно затвердженої методології обліку факторингових операцій, автор пропонує власне бачення такого обліку в такому вигляді, який був наведений вище. *По-перше*, він не конфліктує з визначенням факторингу та іншими поняттями, що містяться в Цивільному Кодексі України [3], не протирічить Закону України «Про банки і банківську діяльність» [4] та іншим нормативно-правовим актам України.

По-друге, автор зробив спробу розділити бухгалтерський облік операцій факторингу за відмінними класифікаціями.

По-третє, було доведено, що, незважаючи на те, що факторинг є кредитною операцією, облік факторингу і кредиту в його звичайній грошовій формі відрізняється не тільки кількістю проводок, а і балансовими рахунками.

У роботі було визначено основні переваги використання факторингу для підприємств:

- ✦ одержання додаткового прибутку за рахунок можливості збільшити обсяг продажу, одержавши від банку-фактора необхідні для цього оборотні кошти;
- ✦ економія на невиправданих витратах, пов'язаних з одержанням банківського кредиту;
- ✦ економія за рахунок появи можливості закуповувати товар у своїх постачальників за більш низькими цінами;
- ✦ захист від втрат при несплаті чи несвоєчасній оплаті дебіторами за поставлений їм товар та інші;
- ✦ факторингове фінансування супроводжується управлінням дебіторською заборгованістю, що дає підприємству економію на оплаті додаткових робочих місць і додаткового робочого часу співробітників, відповідальних за контроль за дебіторською заборгованістю та залучення фінансових ресурсів.

Банк при виконанні факторингової послуги фактично не має вигоди більшої, ніж від надання звичайного кредиту, але під час адміністративного регулювання НБУ так званих «кредитних стель» обмежується саме обсяг надання кредитів, а не надання факторингових послуг, і банк може цим скористатися цим для збільшення своїх доходів навіть у періоди жорстких фінансових обмежень. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – № 5-6. – С. 30.
2. Кузнецова М. В. Факторинг – эффективный инструмент финансирования / М. В. Кузнецова // Банковское кредитование. – 2005. – № 3.
3. Гвоздев Б. З. Факторинг / Б. З. Гвоздев. – М. : ТАНДЕМ, 2010. – 160 с.
4. Новоселова Л. А. Сделки уступки права (требования) в коммерческой практике. Факторинг / Л. А. Новоселова. – М. : Статус, 2014. – 494 с.
5. Москаленко А. Внешний фактор / А. Москаленко // Профиль. – 2010. – № 12. – С. 50 – 51.
6. Кроливецкая Л. В. Бухгалтерский учет в коммерческом банке в проводках : учеб. пособие / Л. В. Кроливецкая, Г. Н. Белоглазова, Н. А. Бусуёк и др. ; под ред. проф. Кроливецкой Л. П. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 200 с.
7. Федосова Е. Обзор мирового рынка факторинга / Е. Федосова [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.factorings.ru/article/17/>
8. Сениц П. М. Оцінювання фінансових інструментів банку за міжнародними стандартами фінансової звітності : навч. посібник для студентів ВНЗ / П. М. Сениц, В. І. Ричаківська, М. Л. Лапішко, Л. П. Снігурська ; Нац. банк України, Ун-т банків. справи. – К. : УБС НБУ, 2009. – 451 с.

9. Школьник І. О. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку : монографія / І. О. Школьник. – Суми : ВВП Мрія-1 ЛТД, УАБС НБУ, 2008. – 348 с.

10. Цивільний Кодекс України (зі змінами) від 16.01.2003 р. № 435 // ВВР. – 2003. – № 40–44, ст. 356 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

11. Господарський кодекс України (зі змінами) від 16.01.2003 р. № 436-VI // ВВР. – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22, ст. 144 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

12. Мороз А. М. Банківські операції : підручник для студентів ВНЗ / А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пуховкіна [та ін.]. – К. : Знання, 2010. – 384 с.

13. Конвенція УНІДРУА про міжнародний факторинг (Оттава, 28 травня 1988 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_210

14. Міщенко В. І. Банківські операції : підручник для студентів ВНЗ / В. І. Міщенко, Н. Г. Слов'янська. – К. : Знання, 2012. – 727 с.

15. Інструкція з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України. Затверджена постановою Правління НБУ від 27.12.2007 р. № 481 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0048-08>

REFERENCES

- Fedosova, E. "Obzor mirovogo rynka faktoringa" [World market for factoring]. <http://www.factorings.ru/article/17/>
- Gvozdev, B. Z. *Factoring* [Factoring]. Moscow: TANDEM, 2010.
- Kuznetsova, M. V. "Factoring – effektivnyy instrument finansirovaniya" [Factoring – an effective financing tool]. *Bankovskoe kreditovanie*, no. 3 (2005).
- Krolivetskaya, L. V. et al. *Bukhgalterskiy uchet v kommercheskom banke v provodkakh* [Accounting in a commercial bank in the wiring]. Moscow: Finansy i statistika, 2004.
- "Konventsiiia UNIDRUA pro mizhnarodnyi faktorynh (Ottava, 28 travnia 1988 roku)" [UNIDROIT Convention on International Factoring (Ottawa, May 28, 1988)]. http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_210
- [Legal Act of Ukraine] (2000).
- [Legal Act of Ukraine] (2003). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
- [Legal Act of Ukraine] (2003). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
- [Legal Act of Ukraine] (2007). <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0048-0>
- Moroz, A. M. et al. *Bankivski operatsii* [Banking operations]. Kyiv: Znannia, 2010.
- Moskalenko, A. "Vneshniy faktor" [External factors]. *Profil*, no. 12 (2010): 50-51.
- Mishchenko, V. I., and Slovianska, N. H. *Bankivski operatsii* [Banking operations]. Kyiv: Znannia, 2012.
- Novoselova, L. A. *Sdelki ustupki prava (trebovaniya) v kommercheskoy praktike. Faktoring* [Transactions assignment of rights (claims) in commercial practice. Factoring]. Moscow: Status, 2014.
- Senyshch, P. M. et al. *Otsiniuvannia finansovykh instrumentiv banku za mizhnarodnyimi standartamy finansovoi zvitnosti* [Evaluation of financial instruments based on international financial reporting standards]. Kyiv: UBS NBU, 2009.
- Shkolnyk, I. O. *Finansoviy rynok Ukrainy: suchasnyi stan i stratehiia rozvytku* [The financial market of Ukraine: Current State and Development Strategy]. Sumy: VVP Mriia-1 LTD, UABS NBU, 2008.